

Az angyalok nem halhatnak meg Hornyik Miklós (1944 – 2012)

A egész kortárs magyar irodalom gyászol, hiszen Miklós távozásával – sokáig küzdött a legyőzhetetlen kórral, mégis váratlanul ért bennünket halála – nem csupán a Délvidék lett pótolhatatlanul szegényebb, de a határok fölötti magyar glóbusz is.

Nagy tudós volt, és makulátlan jellem.

Író, irodalomtörténész, kritikus, szerkesztő, filmes, rádiós, publicista és még ki tudja, a szellemi szférában hányféle alakban megjelenő – minden szereplésével nyomot hagyó – *harcos*. Akit egyetlen dolog foglalkoztatott csupán – évtizedeken át éjjel-nappal ezt kereste, ezt kutatta –, az igazság. Az igazság mindenk fölött. Amelynek nem kellett magyar vagy szerb stb. megkülönböztető szeplőket viselnie, viszont hogy néven nevezetehessék, a jó ügy, az érték melletti kiállás és a mindezekhez kapcsolódó gerinc fontos szerepet játszott létrejöttében.

Létrejöttében? Teremtésében!

Mert az igazság, noha objektív valóságnak látszik, nagyon is sok dolog összetevője. Valójában mi magunk teremtjük. Ha meghamisítatik – láttunk ilyet, nem is egyszer –, újra ékszerezzük: a légzés tisztaságával, a mezők harmatával, a hősök – régi és mai hősök – helytállásával, példájával. Mert azon a balkáni néprajzi kalauzon túlmenő „angol” pázsiton, amelyet eleganciával Barátunk élénk tárt, nemcsak a nemzetközi küzdők hagyták ott vércseppjeiket, hanem az 1848-as szabadságharc (ez volt ám a *tevőleges* reformkor!) nyughatatlan – ha kellett, a toll helyett a kardot szintén nemesen forgató – fiataljai, és az 1956-os magyar forradalom ismert és névtelen hősei is. A Tito partizánjai által kivégzett magyarokról nem is beszélve.

Szenteleky Kornél és Herceg János „ákákokat” álmukból kiemelő *kisebbségi bohóca* éppúgy eme porond *játékos* részvevője, szenvedő, az igazságért küzdő szabadságharcosa volt, mint a riporter mikrofonja elé szólított megannyi nagy szellem. Amikor mi félelemből, megalkuvásból, hanyagságból vagy tehetetlenségből hallgattunk, Miklós sorra faggatta – nyilván kedvezett a „kétkulacsos” akkori jugoszláv helyzet is – a kortárs magyar literatúra nagyjait: Ottlik Gézárt (neki később önálló könyvet is szentelt) és Németh Lászlót, Füst Milánt és Illyés Gyulát, Weöres Sándort és Pilinszky Jánost, Déry Tibort, Örkény Istvánt és Mészöly Miklóst.

Ez volt az ő igazi – 1967 és 1979 között öntözött – *angol pázsitja*. Ahol tanulhatott, kifuthatta magát, ismerhette a magatartás és erkölcs, tartalom és forma, *élet és betű* összetartozásának iszonytató, ám végül is boldogságot eredményező küzdelmét. Evvel vértette föl magát, hogy erővel küzdjön meg nemzedéktársaival is. Élete attól volt *világos*, hogy – miként egy későbbi kötetének a címe mondja – *Fénykörben* látta a glóbuszt (szerencsére, nem csupán az olvasólámpa fénykörében), és jöttányit sem engedett meglelt, kiküzdött, megszenvedett igazságaiból.

Latinovits Zoltánra, a festő-barát Illés Árpádra és Márai Sándorra – három kedvenc lámpása, amely „magyarságkereső” és „honvédő” útján beborította fényvel – azért emlékezett, mert tartásuk, művészetük és az Európa-értéknek is becses magyarságuk nemzedékről nemzedékre erősítheti a hitet: érdemes *igaznak* lenni. De segít-e bennünket önmagunk megtalálásában, a haza erősítésében az az Európa, amely többnyire saját magával, kommunista, liberális és zöld erőinek ilyen-olyan tánclelésével van elfoglalva? (Azóta sem nagyon változott a helyzet.) A *Balkáni agyfertőzés (Határsértés, 2002)* egyik írásában – *A harmadik Balkán-háború*) olvasom: „De vajon mit tesz ebben a helyzetben Európa? Attól tartok, Európa ezúttal sem az életünkért aggódik. Úgy tetszik, különösebben nem kíváncsi a balkáni nemzetek rögeszméire sem. Csupán annyit akar tőlünk, hogy árufölöslegének a szállítását Jugoszláviában ne késleltesse hat vagy hét vámvizsgálat, az addigi egy helyett, és hogy országútjaink biztonságosak – kevésbé gödrösek és mesterlövészekről mentesek – legyenek” (*Napló, 1991. július 10.*).

Aki ilyen könyörtelenül igazlító, annak a személyes élete – mert meg van győződve a papírra vetettek igazságáról – lehet kiegyensúlyozottan nyugodt, de lehet több oldalról megtámadott is. Miklós két évtizede otthagynán a szülőföldet, itthon vívta meg harcait. Bárán ütközött mindenkivel – hajdani újvidéki kollégáival is –, csak sokat szenvedett népének, a magyarságnak a sorsa érdekelte. A kést éppúgy belemártotta a híres Konrád Györgybe és a még híresebb Kertész Imrébe, ha rajtakapta őket a hazaáruláson, mint bármelyik elkanászodott névtelen magyarba.

Könyvei ettől voltak letehetetlenek: az igazságkereső szenvedélytől.

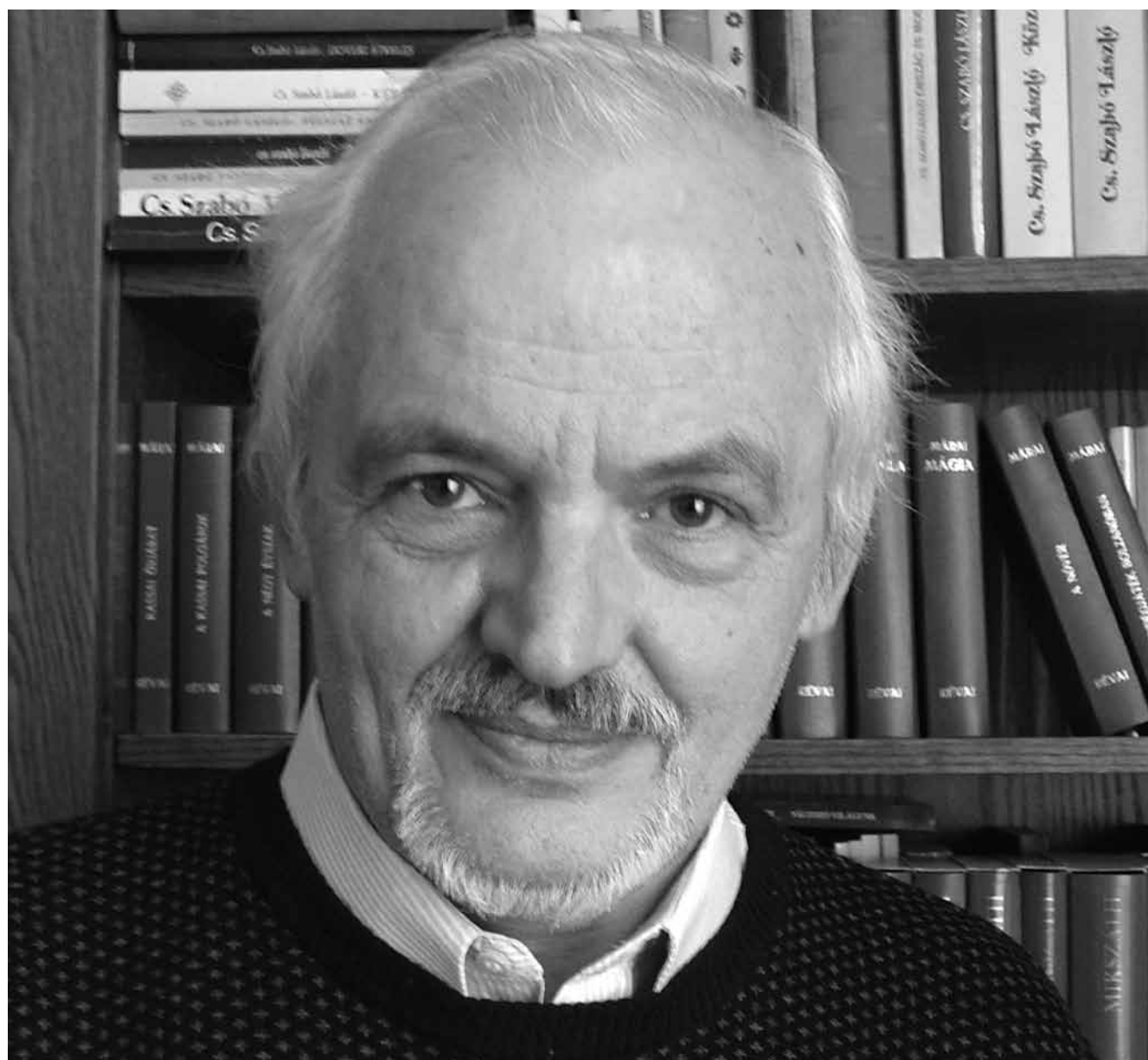
Valójában sosem kritikát, tudakos közleményt írt, hanem egész személyiségét – benne szépírói képességét is – megmozgató esszét. Szépen, világosan, a mondatok sugárzó erejével. Gyakran tűnt föl az Echo tévében és a Magyar Hírlapban, baráti körét abban a társaságban lelta meg, amelynek tagjai a sokszázaddal ezelőtti *rikkantásra* – „Ne bánts a magyart! – még mindig fölkapják a fejüket. Nemcsak az „exkluzív” irodalmat és művészetet kedvelte, hanem a néplelket fölvidító egyéb műfajokat (krimi, operett, dalmű stb.) is. Úgy vélte, ez ugyancsak egy grádics a fölemelkedéshez.

Halála előtt jó pár hónappal barátaitól „hivatalosan” is elbúcsúzott – sokan voltunk Akadémiai utcai otthoná-

ban –, bár mi nem akartunk hinni az egyre gyorsabban bekövetkező végnek. Miért is nem? Mert az angyalok nem halhatnak meg! Rátámaszkodhatnak a kardra, de azt soha el nem dobhatják.

Év végén, éppen Miklóst mutatott a naptár, még a *Mici néni két élete* című zenés vígjátékon összefutottunk a József Attila Színházban. S ahogy láttam: a féktelen humor mosolyt varázsolt az arcára. S iszonytató fájdalmát alighanem valamennyire kisebbítette.

Ám alakja már meg volt törve, csak sugárzó szeme világított. Ha a jövőben ennek fényében fogjuk megvizsgálni – ottaniak és itteniek – ügyes-bajos dolgainkat, sosem marad veszélyhelyzetben a haza.

Fotó: Léphafi Pál